

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Vasara, Paula

Title: Katse kertomukseen : uusia tuulia ikääntyvien asumispolitiikkaan

Year: 2020

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja & Vanhustyön keskusliitto, 2020

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Vasara, P. (2020). Katse kertomukseen : uusia tuulia ikääntyvien asumispolitiikkaan. *Vanhustyö*, (4), 20-21.



Katse kertomukseen: uusia tuulia ikääntyvien asumispolitiikkaan

Uudenlaista näkökulmaa asumispolitiikkaan voidaan löytää kuuntelemalla ikäihmisten kertomuksia erilaisista ratkaisuista. Niiden avulla saadaan tärkeää tietoa siitä, miten erilaiset politiikkatoimet vaikuttavat arjessa.

”Juu ei, ei mitään, en ollut ajatellutkaan, mutta että joskus sitten ajatellut kyllä niin, että kun mulla oli neljä huonetta ja keittiö, et...on sitä, se aina kiipeäminen ja kaikki, että täytyy joskus katella, mutta että sitä en koskaan kyllä muista, että olisin ajatellut, että tänne olisin tullut. Mutta nyt, nyt sitten olen oikein tyytyväinen, että olen päässyt.”



Näin kertoi Enni, tutkimushaastatteluun osallistunut 87-vuotias leskirouva. Hän kertoi päätyneensä muuttamaan palveluasumiseen kotihoidon työntekijöiden sitä ehdottua. Taakse oli jäänyt vuosikymmenten iso perheasunto hissittömän kerrostalon neljännessä kerroksessa.

Nykyinen politiikkasuositus nojautuu vahvasti ajatukseen siitä, että pitkäaikainen oma koti on ikääntyneen paras asuinpaikka ja asumisen jatkaminen omassa kodissa on myös ikääntyneen oma toive, jota pitäisi kunnioittaa. Muutto rakentuu tässä kertomusmallissa menetykseksi.

Ennin kertomus avaa uudenlaisen näkökulman näihin asumisen ja hoivan siirtymisiin. Ei Ennikään ollut varsinaisesti suunnitellut muuttavansa, mutta suhtautui myönteisesti mahdollisuuteen helpottaa omaa arkeaan toipilaana. Uusi koti oli löytynyt tuttuun katujen kulmuksesta, ja siitä

oli jo rakentunut koti. Enni nautti helposta liikkumisesta lähiympäristössä ja oli hän löytänyt uuden ystävänkin, mikä tuotti hänelle erityistä iloa.

Pysyvyys

Usein politiikkasuosituksia ja ihmisten toiveita selvitetään erilaisilla kyselyillä ja rasti-ruutuun-vastauksilla. Arvattavasti moni meistä, iästä riippumatta, vastaisi kyllä, jos kysyttäisi halukkuutta asua omassa kodissa. Tällaiset automaattivastaukset kertovat jotain kodin merkityksestä, mutta ne eivät kovinkaan hyvin tavoita sitä todellisuutta, missä ikäihminen elää.

Tarkempaa ymmärrystä siitä, mitä hyvä ja toivottu asuminen ikääntyneenä tarkoittaa, voidaan tavoittaa tutkimalla kertomuksia. Niiden kautta voidaan lähestyä niitä henkilökohtaisia merkityksenantoja, joiden kautta erilaiset mieltymykset ja valinnat tulevat ymmärrettäviksi. Esimerkiksi Nestori, 80 vuotta, kuvaa asumisratkaisuaan näin: ”Ei mulla tonne, keskustaan, oo minkäänlaista hinkua...ainakaan niin kauan kun terveyttä riittää.”

Pinnalta katsoen tämäkin voitaisi luokitella vastaukseksi, että Nestori ei halua muuttaa kodistaan. Vasta katseen tarkentaminen kiinnittää huomion vastauksessa olennaisen, niin kauan kuin. Asumisen jatkuvuus kiteytyy syvempään symboliseen toiveeseen siitä, että oma terveys ja toimintakyky säilyisivät. Se ei siis tarkoita yksiselitteisesti sitä, että omista seinistä pidettäisi kiinni hinnalla millä hyvänsä. Muutos näyttyy pikemminkin mahdollisena, mutta ei toivottavana tai tervetulleena ikämuutoksena, jonka vuoksi arjen ratkaisuja olisi pohdittava.

Muutos

Kronologisen iän lisääntyminen ei tarkoita sitä, etteikö ihminen voisi sopeutua uudenlaisiin tilanteisiin. Nuoruuden ehdottomuus on monella jäänyt taakse ja kokemus on opettanut joustamaan, antamaan periksi ja hyväksymään. Asioista on opittu etsimään se toinenkin puoli, mitä kuvastaa

85-vuotiaan Teuvon kertomus palveluasumiseen muuttamisesta.

”Olihan se, ei se nyt niin kovin helppoa. Minä tykkäsin niin mahdollisesti asua siellä, vaikka mä yksin asuin ja ne asunnot, sitten... ei se nyt niin vaikeatakaan ollut, kun mä tiesin, että mä pääsen siitä yksinäisyydestä tänne ihmisten ilmoille. Vähä vähältä sitten, olihan se aluksi erilaista.”

Koti on tärkeää, mutta sen tuntu voidaan saavuttaa monin tavoin. Ikä voi tuoda mukanaan muutoksia ja sairauksia, jotka Teuvon kokemuksen mukaisesti horjuttavat uskoa yksin selviytymiseen. Silloin voi olla tarve sopeutua ja tehdä kompromisseja: valintoja tehdään asettamalla itselle tärkeitä asiat arvojärjestykseen.

Mahdollisuus

Yhden valmiin standardiratkaisun sijaan katse voitaisi kohdistaa yksilöön ja hänen voimavaroihinsa: mikä elämästä tekee elämisen arvoista ja miten elämän mielekkyys voisi juuri tässä toteutua. Asuminen on elämisen kehys, mutta se ei sitä tyhjentävästi määrittele. Kuten 85-vuotias Lydia haastattelun lopuksi totesikin: ”Eihän sitä koskaan tiedä, jos käy petipotilaaksi, niin sitten on ihan, tuntuisi että on sama missä päin sitä on. Missä vaan hoidon saa.”

Monelle seiniä tärkeämpää on oman näköisen sekä turvalliseksi ja mielekkääksi koetun elämän jatkuminen. Nämä kertomukset luovat osaltaan uskoa siihen, että ihmisarvoinen ja hyvä arki on mahdollistava rakentaa aika monenlaiseen materiaaliseen paikkaan, jos vaan tahtoa löytyy.

Jos hyväksytään ajatus siitä, että yksilö, paikka ja näiden välinen suhde väistämättä muuttuvat ajassa, ei paikoillaan pysyminen oikeastaan näyttäydäkään enää hyviä lopputulemia automaattisesti tuottavana ratkaisuna. Tällöin muutos voikin näyttäytyä mahdollisuutena, ei väistämättömyyteen alistumisena. ♥

Teksti: **Paula Vasara**, YTT, tutkijatohtori, ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huipputyöryhmä, Jyväskylän yliopisto